

17.04.24р. 15гр. укр. літ.

**Доброго дня! Тема уроку. ОЛЕКСАНДР ІРВАНЕЦЬ.
«ДО ФРАНЦУЗЬКОГО ШАНСОНЬЄ»**

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:

moshev2020@icloud.com

ХІД УРОКУ

Ірванець Олександр

Нестримна дотепність, в'їдлива іронія й дошкульний сарказм, а за ними — несподівано ніжна, пронизана глибоким смутком лірика, — ось такий (принаймні, в моєму сприйнятті) справжній Ірванець.

Василь Габор, письменник

Український письменник, перекладач

Народився 24 січня 1961 року у Львові. Український письменник, перекладач.

Виростав у Рівному. Закінчив 8 класів Рівненської СШ № 18 (1976), Дубенське педагогічне училище (1980) та Літературний інститут імені Горького (Москва, 1989).

Його твори перекладалися англійською, німецькою, французькою, шведською, польською, чеською, білоруською, російською, італійською, хорватською мовами.

1985 року Ірванець разом з Юрієм Андруховичем та Віктором Небораком заснував літературне угруповання "Бу-Ба-Бу", яке існує і досі.

З 1993 року постійно мешкає в Ірпені під Києвом.

З початку 2000-х років працює в драматургії та прозі. Автор понад двох десятків книг та численних публікацій у часописах і альманахах Європи й Америки.

Письменник і його доба. Сучасний письменник В. Неборак так характеризує нинішній час: «Наше життя — Бу-Ба-Бу. / Наша історія — Бу-Ба-Бу. І Наша політика — Бу-Ба-Бу. / Наша економіка — Бу-Ба-Бу. / Наша релігія — Бу-Ба-Бу. / Наше мистецтво — Бу-Ба-Бу. / Наша країна — Бу-Ба-Бу. / І це Бу-Ба-Бу потрібно перебороти...».

Творчість. О. Ірванець є автором поетичних збірок «Вогнище на дощі» (1986), «Тінь великого класика» (1991), «Вірші останнього десятиліття» (2001), «Любіть!..» (2004), «Преамбули і тексти. Збірка поезій» (2005), «Мій хрест» (2010), «Пісні війни»: вірші останніх років (2014); прозових творів «Рівне/Ровно (Стіна)» (2001), «Очамиря: повість та оповідання» (2003), «Хвороба Лібенкрафта» (2010), «Сатирикон — XXI» (2011), «Харків 1938» (2017);

есеїстики «П'яте перо», «Вибрана есеїстика» (2011); драматичних творів «П'ять п'єс» (2002), «Лускунчик-2004» (2005). Він робить переклади художніх творів із білоруської, польської, російської, французької та чеської мов.

Поезія. Вірші О. Ірванця називають «поетичною фотографією нашого часу». Це стосується як «бубабістської» (сатиричної, пародійної, бурлескно-буфонадної, іронічно-патріотичної й іронічно-філософської), так і «ліричної» поезії.

До «бубабістської» поезії належать твори «Любіть!...», «Депутатська пісня», «Вірш до рідної мови», «Відкритий лист до прем'єр-міністра Канади...», «Eine kleine Nachtmusik», «Українсько-німецький розмовник», «Уроки класики» та ін. Поет прагне розбудити національну свідомість, національну гордість українського народу.

Пейзажна, громадянська, інтимна лірика О. Ірванця — щира за виявом почуттів і «пряма» за способом її донесення до читача. Однак за зовнішньою «простотою» у віршах прихований підтекст, досягнути який можна лише за умови уважного прочитання й «розкодування» поезії.

Проза. Перший роман О. Ірванця «Рівне / Ровно» (друга назва «Стіна») написаний у жанрі антиутопії. У ньому йдеться про життя в місті, розділеному стіною на два сектори: «Рівне» — східне і західне. Стіна в романі набуває символічного значення, адже нині така стіна з'явилася не лише в державі, а й у родині і навіть у душах людей.

Повість «Очамимря» автор називає «казочкою в дігерському стилі», а критики — «перелицьованою версією давньої легенди про Кирила Кожум'яку», який б'ється з новочасним змієм — ящіркою-мутантом, що народилася в Чорнобильській зоні.

Жителі індустріального міста у «Хворобі Лібенкрафта» смертельно налякані невідомим вірусом і лінчують кожного, у кого з'являються ознаки цієї хвороби — маленькі цяточки на повіках.

Драматургія. Об'єктом художнього дослідження О. Ірванця-драматурга виступає Україна «після Чорнобиля». Знеособлення людини, ймовірність техногенної катастрофи — тематика його творів. У «Маленькій п'єсі про зраду для однієї актриси» (дебютному творі О. Ірванця), «Recording», «Лускунчику-2004», «Прямому ефірі» читач і глядач зустрічаються з українськими реаліями дня вчорашнього і з можливими апокаліптичними картинами дня завтрашнього, що може настати як результат «технічного прогресу». Драматург активно використовує прийоми постмодерної техніки: запрошення читача чи глядача до участі у виставі, прийом «вистава у виставі», позбавлення сценічної історії емоційної напруги.

П'єси О. Ірванця ставили в театрах України (Київський театр драми і комедії на лівому березі Дніпра, Харківський театр «Арабески»), Німеччини (Штутгарт, Лейпциг) й у Люксембургу (Казематтентеатр). Їх перекладали німецькою, польською, англійською, французькою та хорватською мовами.

Культурно-мистецький контекст

У часи Відродження у Франції виникла багатоголоса світська пісня — шансон. Наприкінці XIX — на початку XX ст. цей жанр став популярний серед співаків французьких кабаре, звідки перейшов на естраду. Сучасне тлумачення поняття «шансон» децю спотворено.

Шансоньє (фр. *chansonnier*, від *chanson* — пісня) — французький естрадний співак, виконавець жанрових пісень у «монмартрському» стилі, часто автор їх слів і музики. До класичного шансону належить творчість Моріса Шевальє, Шарля Азнавура, Жака Бреля, Едіт Піаф. Серед представників так званого нового шансону — Мірей Матьє, Джо Дассен, Патрісія Каас та ін. Проте відмінність між двома напрямками вельми умовна.

Першим із французьких шансоньє отримав платиновий диск у Європі Шарль Азнавур.

«До французького шансоньє» аналіз Ірванець (паспорт)

Автор: Олександр Васильович Ірванець.

Рід літератури – лірика

Жанр: лірична, медитативна поезія.

Тема твору: зображення важкого становища митця-поета, що повинен обрати між внутрішніми високими пориваннями і наслідуванням інших.

Ідея: найціннішою є та поезія, яка йде з глибини душі, і саме такі вірші будуть вічні, їх передаватимуть із уст в уста.

Основна думка: поету, якщо він хоче створювати справді цінні і достойні вірші, варто дослухатись до своєї душі, а не копіювати зовнішній світ і тих, хто хоче здобутись слави будь-якою ціною. Не потрібно нікому нічого кричати й доводити, краще звернути своє серце до істинності і справжності, що криються в кожній людській душі. Справжній поет створює вірші саме завдяки звертанню до себе, осмисленню своїх почуттів та емоцій, які й знаходять потім найбільший відгук у читачів.

Римування: перехресне.

Художні засоби

Епітети: поезія найвища, найвища простота, пісні легкі і світлі, заревана душа, глухоніми Нотр-Дам.

Порівняння: передаються вірші, / Як поцілунки — з уст в уста; ти — гітара, гілка з дерева; Пісні, мов кошенят задушених, / В зубах по вулицях носив; Є вуха, що, немов корою, / Укриті суетністю змін; Хай серцем слухають і кров'ю, / Як Квазімодо слухав дзвін!..

Метафори: пісні легкі і світлі, ти сьогодні на кону; Як слухав дзвона Квазімодо / В глухонімому Нотр-Дам. / Він припадав до дзвона тілом, / Він разом з ним літав, літав...; скільки тих, які хотіли / Тілами битися в тіла, / А язиками лізли в душі...; Душа повільно прозоріла / Все по ночах; А по очах / Боляче вдарило прозріння.

Риторичні запитання: Скажи, кому твоя заревана / Душа потрібна, ну, кому?...; Про що кричав? / Кому кричав?..

Вірш “До французького шансоньє” Ірванець

Це є поезія найвища,
Це є найвища простота,
Коли передаються вірші,
Як поцілунки — з уст в уста.

Твої пісні легкі і світлі
(їх так сприймають слухачі),
Та пам'ятай — у цьому світі
Є свистуни і стукачі.

А ти — гітара, гілка з дерева,
І ти сьогодні на кону.
Скажи, кому твоя заревана
Душа потрібна, ну, кому?..

Вдягайся модно, лайся модно,
Та час від часу пригадай,
Як слухав дзвона Квазімодо
В глухонімому Нотр-Дам.

Він припадав до дзвона тілом,

Він разом з ним літав, літав...

О, скільки тих, які хотіли

Тілами битися в тіла,

А язиками лізли в душі...

Я й сам колись таким грішив.

Пісні, мов кошенят задушених,

В зубах по вулицях носив.

Душа повільно прозоріла

Все по ночах.

А по очах

Боляче вдарило прозріння:

Про що кричав?

Кому кричав?..

Є вуха, що, немов корою,

Укриті суєтністю змін.

Хай серцем слухають і кров'ю,

Як Квазімодо слухав дзвін!..

«ДО ФРАНЦУЗЬКОГО ШАНСОНЬЄ» — РОЗДУМИ НАД ПРИЗНАЧЕННЯМ І ДОЛЕЮ МИТЦЯ

Ліричний герой вірша сперечається з тенденціями сучасного світу, коли класика стала немодною, люди бояться виявляти щирість почуттів, замість справжніх митців з'являються «свистуни і стукачі». А відтак «душа заревана» нікому не потрібна. Митець повинен змусити людей слухати «серцем... і кров'ю», «як Квазімодо слухав дзвін».

Автор зазначає, що найвища й відповідно найцінніша поезія інтимно сфокусована — це «коли передаються вірші, як поцілунки — з уст в уста». Розвиваючи цю думку, він малює образ типового співця — французького шансоньє, чиї пісні «легкі і світлі», його покликання — бути «гітарою», «гілкою з дерева» мистецтва. Поет акцентує увагу на мистецтві, бо мода — це не завжди справжнє мистецтво, однак співакові слід «вдягатися модно» і «лятатися модно», але водночас не забувати, що в мистецьких творах (віршах, музиці, живописі) живе справжнє почуття досконалості. Це певною мірою інтимний процес, не

для публіки, не для гамірливого натовпу, який може просто цього не помітити. Однак саме відчуття досконалості творить дивні речі, надихає на щирі почуття і творчість. Тому й радить ліричний герой своєму співрозмовникові — шансон'є — час від часу пригадувати, «як слухав дзвона Квазімодо // В глухонімому Нотр-Дам», тоді й з'являться вірші, які можна слухати тільки «серцем і кров'ю» і сприймати тільки душею.

Запитання і завдання

1. Яке враження справила на вас поезія «До французького шансон'є»?
2. Чому саме до французького шансон'є звертається поет?
3. Чи можна стверджувати про духовну і душевну спорідненість обох митців?
4. Від яких помилок хоче застерегти ліричний герой вірша свого побратима?
5. Як уплинуло на ліричного героя несприйняття навколишніми його поезії?
6. Кого ліричний герой називає «свистунами» й «стукачами»?
7. Який зміст вкладає автор у словосполучення «заревана душа»?
8. Чи є образ Квазімодо в поезії випадковим? Якщо це авторський хід, то яке смислове навантаження має образ? Поясніть свої міркування.
9. Який зміст вкладав автор у слова: «Є вуха, що, немов корою, укриті суєтністю змін»?
10. Визначте основний мотив вірша.
11. Якими рисами характеру, на думку автора, має бути наділений справжній митець, поет? Зачитайте відповідні рядки. Чи можна ці ж вимоги поставити до того, кому адресована творчість, тобто до слухача, аудиторії?
12. Висловіть власне судження щодо порушених у поезії проблем. Поцікавтеся у класі, чи маєте ви однодумців.
13. З якою інтонацією потрібно читати цей вірш? Чи змінюється вона в різних рядках поезії? Як саме? Підготуйте виразне читання поезії.
14. Назвіть ознаки постмодернізму у вірші.

Домашнє завдання

1. Вам, звичайно ж, траплялися слова чи навіть фрази, які однаково прочитуються як зліва направо, так і справа наліво. Це — паліндроми, або вірші-раки. Є паліндроми й у творчому набутку О. Ірванця: «І що сало — ласощі». Спробуйте і ви написати вірш-рак.
2. Проведіть дослідження за поетичною творчістю О. Ірванця на одну з тем: «Митець і сучасність», «Поезія О. Ірванця в музиці».

